

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Vammaisneuvosto
17.9.2026

Vammaisneuvoston lausunto koskien vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen asiakasprosessia ja hakulomaketta

Vammaisneuvosto on saanut sekä asiakkailta että asiakastyötä tekevilta vammaisjärjestöiltä palautetta, että Keusote kerää kaikilta liikkumisen tukea hakevilta asiakkailta tulo- ja varallisuustiedot. Siis myös vammaispalvelulain mukaista liikkumisen tukea hakevilta, vaikka vammaispalvelulain mukaiset palvelut eivät ole tulo- ja varallisuussidonnaisia. Liikkumisen tuen myöntämisperusteissa ei myöskään mainita, että tulo- ja varallisuustiedot kerättäisiin kaikilta, vaan päinvastoin siellä todetaan, että tulo- ja varallisuustiedot kysytään sosiaalihuoltolain perusteella myönnettävää palvelua varten.

Vammaisneuvosto esittääkin, että liikkumisen tuen asiakasprosessia täsmennetään ja hakulomaketta muutetaan.

Vammaisneuvosto ymmärtää, että hyvinvointialue on tässä mahdollisesti pyrkinyt jouduttamaan hakemuksen käsittelyä ja asiakkaan pääsyä palveluiden piiriin ja ehkäisemään sitä, että asiakas joutuisi erikseen hakemaan SHL:n mukaisia palveluita, jos hän saa kielteisen päätöksen VPL:n mukaisista palveluista.

VPL:n soveltamisalasäännöksen ja sitä koskevan STM:n soveltamisohjeen (STM:n koulutusmateriaali 13.3.2026, Verkostoituvat vammaispalvelu)t mukaahan myös vammaispalvelulaissa tarkoitetulla tavalla vammaiseksi ”tunnistetun” henkilön kohdalla tulee ennen palvelua koskevaa päätöksentekoa arvioida, ovatko yleislaeissa tarkoitetut, eli lähinnä juuri SHL:n mukaiset palvelut vammaisen henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä.

Lomakkeessa tämä tuodaan toki hyvin esille ja on asiakkaan etu, että hän saa asiansa käsitellyksi samalla kertaa molempien lakien näkökulmasta.

Mutta kuitenkin lomakkeen kohdassa 9. Liitteet, on tulo- ja varallisuusselvityksen kohdalla suluissa maininta, että selvitystä ei tarvita, kun haet vain työ-/opiskelumatkoja. Tämä on käänteisesti tulkittavissa niin, että haettaessa VPL:n mukaista liikkumisen tukea lain 28 § 2 momentin mukaisesti työllistymistä tukevan toiminnan, työtoiminnan ja muun tavanomaisen elämän matkoihin sekä valmennuksen, erityisen osallisuuden tuen, tuetun päätöksenteon, vaativan moniammatillisen tuen ja lyhytaikaisen huolenpidon matkoihin tulo- ja varallisuusselvitys tarvittaisiin, mikä ei pidä paikkaansa.

Lomakkeesta ei myöskään löydy täsmällistä tietoa siitä, että siinä esitetyt tulo- ja varallisuusrajat koskevat vain SHL:n mukaisia palveluja, eikä löydy myöskään SHL:n

soveltamisoppaan ohjausta siitä, että tulot ja varallisuus eivät voi olla ainoa SHL:n mukaisten palveluiden harkinnassa huomioitava seikka.

Vammaisneuvoston mielestä lomaketta olisi tarpeen muokata niin, että siitä tulisi selkeästi esille se, että palvelun hakijalla on oikeus hakea vammaispalvelulain mukaisia palveluita toimittamatta tulo- ja varallisuustietojaan, jolloin hänen tulee varautua siihen, että häneltä myöhemmin käsittelyn aikana mahdollisesti pyydetään nuo tiedot.

Lisäksi tulisi selkeästi tulla esille myös tuo toinen, nyt ainoana vaihtoehtona tarjottu mahdollisuus, toimittaa tulo- ja varallisuustiedot heti hakemusta jättäessä, jolloin päätöksenteko ainakin mahdollisesti on joutuisampaa.

On totta, että vammaispalvelulain mukaan asiakkaan edun arvioinnissa ei oteta huomioon palvelusta määrättävää maksua. Tämä tarkoittaa sitä, että maksuttomuus/maksullisuus ei voi olla ainoa peruste, jolla lain valinta tehdään. Mutta tulo- ja varallisuustietoja ei saa myöskään käyttää asiakasta vastaan eli kun nykyisen käytännön mukaisesti kaikkien asiakkaiden tulo- ja varallisuustiedot ovat tiedossa palvelun sopivuutta ja riittävyttä arvioitaessa, voi tieto ”ohjata” päätöksentekoa asiakkaan edun vastaisesti, etenkin tiukassa taloustilanteessa.

Vammaisneuvosto haluaa myös muistuttaa, että silloinkin, kun SHL:n mukainen liikkumisen tuki katsotaan asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi ja tulo- ja varallisuusraja ylittyy, tulee tehdä kokonaisvaltainen harkinta asiakkaan tilanteesta. Asiakasta ei automaattisesti saa jättää kokonaan ilman palvelua. Hyvinvointialueella on kuitenkin palvelujen järjestämisvelvollisuus.

Vammaisneuvosto haluaa muistuttaa myös, että kun tehdään lakien välistä valintaa ja päädytään SHL:n mukaiseen päätökseen, on päätöksessä eriteltävä se, miltä osin asiakkaan yksilöllisiin avun tarpeisiin voidaan vastata sosiaalihuoltolain mukaisilla ensisijaisilla palveluilla. Pelkkä viittaus lain ensisijaisuuteen ei riitä.

Liisa Murto (Lehti ja kumppanit) on kirjoittanut aiheesta blogitekstissään [Sovelletaanko sosiaalihuoltolakia vai vammaispalvelulakia? Oikeuskäytäntö edellyttää yksilöllistä arviointia.](#)

Keusoten vammaisneuvosto